

UKRAJINA NEODVISLOU REPUBLIKOU

UKRAJINA, země kozáckých bohatýrů, jež pochlubit se může rúsnou a pestrou historií, stala se samostatnou republikou. Ruská bolševická vláda uznala její neodvislost a stejně i některé jiné vlády evropské, kterým jedná se o podporu každé života schopné a trvalé demokratické vlády, jež vyroste na troskách Ruska. Častokrát se tvrdilo, že bylo to Německo, které podporovalo tužby Ukrajinců po samostatnosti, ne tak ze zásady, že národové života a vývoje schopní mají právo na sebeurčení, jako spíše z touhy po rozdrobení ruské velení, aby stala se snadnou kořistí německé dobytosti. Ale je pochybné, že německé vlivy hrály důležitou roli v snaze Ukrajiny po docelení neodvislosti.

Ukrajinci nemají valné lasky k Teutonům a jejich institucím. Jejich snahy po neodvislosti nevyvěraly z tužby po sestavení Ruska, jako spíše ze snahy zachrániti zdravé jeho části a zachováti si Ukrajinu svoji neodvislost, již v budoucnosti stane se členem silné ruské federace, jež nastoupí místo bývalé carské říše, a bude silnější, pevnější a života schopnější, poněvadž její vývoj nebude brzděn autokratickou vládou, která nepřála snahám po zvelebení země, z něhož celý národ — ne určitá třída — měl by prospěti. Z odporu proti Teutonům Ukrajinci připojili se ku kozákům pod generálem Kaledinem proti bolševickým silám, aby mohli čelit německým choutkám po nadvládě v tom případě, kdyby bolševici uznali mír a vydali ruskou zemi Němcům na pospas.

A je-li cokoliv těžko vysvětlitelného v jednání Ukrajinců s ohledem na rusko-německé mírové jednání, pak nutno uvést na paměť, že je mnoho nehotového v novém režimu Ukrajinců a že žily, jež nalézaly se před nedávnem s bolševiky v úzkém spojení, utí ukrájinou vládou, aby byla opatrnou. A poslala-li svého delegáta do Brestu Litovského, pak jednala z opatrnosti, neboť nesmí jí býti lhostejno, jak upravit bolševici budoucí poměr mezi říší ruskou a říší německou. Jedná se tu o přímé zájmy Ukrajiny, která je bezprostředním sousedem teutonské střední Evropy, hranice na jihu s Rakouskem.

Ukrajinci uznávají, že Německo neustiluje jenom o polské a litevské části Ruska, ale že hledí také toužebným okem k Ukrajině, jedné z nejobohatších krajin ruské země, v níž vidí budoucí svoji spíživnu. A Ukrajinci nemají zcela žádné chuti státi se německými vassaly a nebude-li možno žiti v ruské federaci, jsou pohotovi spravovati se na svou vlastní pěst. Ukrajinskému problému bylo těžko rozumět. Jako Slované nechápali jsme odstředivé snahy Ukrajinců, poněvadž spásu Ruska a Slovanstva vůbec viděli jsme v jednotnosti a z toho důvodu nemohli jsme uznávanati, že by v oddělení se od Ruska Ukrajina vzešlo něco dobrého.

Vycházeli jsme z toho předpokladu, že Ukrajinci jsou částí ruského národa, třebaže se různí nářečím. Tuto zvláštnost nepovažovali jsme za dostatečnou k ospravedlnění jejich odstředivých snah a když viděli jsme, že Rakousko na počátku války snaží se mezi svými Malorusy vyvolati hnutí po spojení s ruskými Malorusy či Ukrajinci za účelem vytvoření samostatné země, tušili jsme v tom čertovo kopytko. Habsburkové a jejich následové pro nic za nic nestaví se přáteli samostatnosti menších národů. Jejich snaha musela býti vedena určitým cílem a tento cíl v té době — když nebylo ještě přítomných ruských zmatků a drobení se druhy mocné a jednotné říše — nebylo snadno nazvat. Rak- jednalo se o vyvolání nespokojenosti mezi ruskými Ukrajinci, jednalo se mu o zničení ruské jednoty a vyvolání ukrajinské otázky bylo jenom pláštěm k zakrytí nekalých cílů. Ale dnes se poměry změnilly a ukrajinská otázka ocitá se v novém světle.

Ukrajina, čili země pomezí, je tvořena částmi gubernií podolské, kyjevské, černigovské, poltavské, jekatěrinoslavské a chersonské. Byly to kraje, které nesmírně trpěly nájezdy tatarskými. Ještě v třináctém a počátku čtrnáctého století nalézala se tu drobná knížectví, z nichž mnohá opírala se hlavně o moc kozáckou. Ve čtrnáctém století — když tak často měnily se osudy těchto krajů — dostala se část Ukrajiny pod vládu Litvy a v patnáctém století pod vládu polskou. V roce 1654 část, nalézající se na levém břehu Dněpru, připojena byla k Moskvě a pravobřežní část přidělena v roce 1667 Polsku. Tyto kraje pak zůstaly v držení Polska až do jeho pádu, načež přiděleny byly k Rusku.

Jak výše již pověděno, kraje, které pojímáme do dnešní Ukrajiny, značně trpěly nájezdy asijských kmenů, Pečeněh, Kumanů a jiných a je přirozeno, že v zájmu sebezachování se organizovaly a tvořily bojovné síly k odražení těchto nájezdů, které ohrožovaly nepřetržitě jejich vývoj a přinášely jim hmotné škody. A tak povstávaly slavné obranné bojovné organizace, ne z rodu rytířského, ale z lidu prostého, selského, bohatýři proto utvářeli, že bojovali za své prosté chlévy, za své lány polí, za svoje domovy. Na ústí Dněpru a při Černomoří vyrůstala bratrstva bojovníků, která odrážela Tatary a obhajovala svoje domovy. Bratrstva tato organizována byla na způsob rot táborových, slavných to válečných rot, které později bojovaly téměř na všech bojištích Evropy se klavou a se čtí. Jsou historikové, kteří hledají jisté spojení mezi těmito bohatýrskými rotami ruskými, později kozáckými zvanými, a rotami českými. Náhledy se různí ohledně toho, vzali-li si Rusové český vzor, anebo opáčeně, utí ukrájinou vládou, aby byla opatrnou. A poslala-li svého delegáta do Brestu Litovského, pak jednala z opatrnosti, neboť nesmí jí býti lhostejno, jak upravit bolševici budoucí poměr mezi říší ruskou a říší německou. Jedná se tu o přímé zájmy Ukrajiny, která je bezprostředním sousedem teutonské střední Evropy, hranice na jihu s Rakouskem.

Povstávaly opevněné tábory na prazích Dněpru, tak zvané Seče či Síče. Nejznámější z těchto byla Síč Záporožská na prazích Dněpru. Ale povstávaly i jiné Síče po obou stranách reky Dněpru. Obývatele jejich v míru živilo se obilou, ale připravovalo se stále k boji. Když za Kazimíra Jagailovce po roce 1476 zaváděny byly na Malé Rusi řády polské, počali mladí lidé nehybovati se do těchto kozáckých táborů, aby vyhnutí se novým povinnostem, s nimiž neshodli. A tak tyto tábory sílily a uznávány byly panovníky, kteří v nich čítali dobrou oporu pro tlak z venčí.

První polovice šestnáctého století je bohatýrskou dobou ruského kozáctva. Tehdy kozáci pod svými atamany bojovali chrabře proti Tatarům a Turkům a získali nejenom vavřín v bitvách u stepích ruských, na Černém moři a na Balkáně. Když Ukrajina připojena byla k Polsku, moc kozáků byla poněkud omezena, neboť diplomatisující říši polské volná tato bojovná bratrstva stala se nepohodlnými. Kozáci neměli v lásce Poláky a často je bili stejně statečně jako Turčiny a Tatařiny. Polští králové omezili počet kozáků a nařídili jiná opatření, jakož i přisoudili si právo stvrzovati jejich atamany. Kozáci bouřili se proti novým řádům, ale byli potlačeni v roce 1592 a 1597. Nejděle vzdorovala Síč Záporožská, kde nalézali se kozáci ze všech nejhouževnatější a nejchrabřejší.

Ukrajinci jsou potomky těchto kozáků a třebaže čas mnoho zhlodal na jejich povaze, přece zachovali si starou hrdost a nepodajnost. Na více jak 30,000,000 počítá se těchto Malorusů či Ukrajinců a obývají značně rozsáhlou krajinu. Ukrajina rozkládá se na 850,000 čtverečních kilometrů, území větší než Francie a jenom o málo menší než Itálie, Španělsko a Portugalsko dohromady. Kolem 26,000,000 z nich žije v ruských částech, více jak 3,000,000 v Haliči, kolem 300,000 v Bukovině a na 500,000 v Uhrách.

UKAZKA DĚL, ZISKANÝCH FRANCOUZSKÝM VOJSKEM.



Sta německých děl získána byla francouzským vojskem v bitvě u Chemin des Dames a zde vystavena jsou na ukázkou francouzskému obyvatelstvu před proslulým starým chrámem v Soissons.

Země tato nalézá se východně od Polska, Rakouska a Bessarabie a sahá k řece Donu, pojímající značnou část území při moři Azovském. Na severu sahá až k Moskvě. Ve všech těchto distriktech Ukrajinců tvoří od 75 do 99 procent obyvatelstva. Zbytek pak jsou židé, Poláci a Velkorusové. Malorusové či Ukrajinci tvoří 20 procent obyvatelstva ruské říše.

Ukrajinci udrželi si následkem toho, že nepodléhali pro neschůdnost svých krajů vlivu z venčí; zachovali si značnou jednotnost jazyka a zvyků. Řeč jejich rozpadla se jenom na čtyři skupinová nářečí, tedy na méně, než řeč česká. Nářečí ta jmenujeme maloruské či ukrajinské, jež převládá na jihu, polské, jež převládá na severu a je zároveň jazykem spisovným, černo-ruské a horské či karpatské, převládající v Uhrách.

Ukrajinci zakládají své právo na neodvislost na různosti jazykové a zvykové od Velkorusů, které nazývají Moskalý. Jejich literatura je poněkud mladou, byvši založena v letech 1769 až 1834, ale vyznačuje se celou řadou slavných jmen. Ukrajinská literatura považuje za svého tvůrce Kotlarevského a za nepozoruhodnější literáty své považuje básníka Ševčenko, historika Kostomarovu, novelistu Levického, Saškeviče, básníka Fedkoviče a z novějších Ivana Franka a jiné. S tvorbou literatury vyvoláno bylo národní hnutí a snahy po úplném osamostatnění malorusů proti jazyku velkoruskému. Velkého rozdílu mezi oběma sice není, ale přece jenom jsou rozdílnosti. Malorusčina je bližší českému jazyku než velkoruština. Tam, kde Velkorus užívá g, užívá Malorus h, kde Velkorus užívá i a jeho ve slově "povist," Malorus ře-

kne "pověst," velkoruské "pisal," přechází v malorusčině do "pisau," a pod.

Velkorusové v tonze po jednotnosti ruského národa nepřáli těmto odstředivacím jazykovým a jiným snahám Malorusů a často jejich odpor proti nim bral na sebe trválost persekuce. Petr Velký zakázal tisknutí knih v jazyce maloruském a nařídil, aby vyučování ve školách dělo se jedině v jazyce velkoruském. V pozdějších letech uvolněn byl tento zákaz, ale opět v roce 1876 malorusčina byla pronásledována a volnější doba nastala až v roce 1905 po vytvoření konstituční vlády ruské. Ukrajinská delegace v ruské dumě měla značný vliv a jeví se naděje, že podarí se jí dosíci jistých koncesí, ale byrokratické Rusko dovedlo mařiti všechnu její snahu.

Je přirozeno, že Ukrajinci v přítomné válce viděli příležitost k docelení svých tužeb. Byli vždy demokratičtější nežli Velkorusové a odpor jejich proti Velkorusům sesilován byl odporem proti ruskému zřízení autokratickému. Slovancké cítění — vyjímaje příliš silné, ale věme, že dostaví se s vývojem této velké slovancké větve. Kulturní úroveň lidu na Rusi nebyla nikdy velká — hlavně vinou byrokracie — a v Ukrajinské poměry byly nejbědnější.

Věme v dobré úmysly Ukrajinců. Mohou se i státi záchrannou velkou ruské říše. Jejich odstředivé snahy nejdou za meze federace ruské. Čhtějí býti součástíou velké a silné federace ruských národů, která skutečně po urovnání poměrů stala by se baštou proti teutonskému rozpínání. Kozácký duch v nich ožil. Jejich předkové, umírající v litých

sečích, zírání s voláním na rtech: "Nechť ruská země potrvá na věky a bude slavena věčně!"

Kozáci stáli proti nepříteli do posledního dechu a bojovali do poslední kapky krve. A ani v agonii láska k ruské zemi, k jejích stepům a svobodě nevyšla jim z mysli. Volávali:

"Ať zhytnou všichni nepřátelé a ruská země nechť jásá na věky věkův!"

Národnostní vědomí starých Ukrajinců, kozáckých bohatýrů, bylo silné tak jako našich Táborův blahé paměti, kteří zpívali:

"Nepřítel se nekekejte, na množství nehledte!"

Duch starých Táborův ožil v nás národnostní vědomí. Nalezli jsme v něm oporu nad jiné vydatnou a došli jsme až na slavné heslo: "Na každý způsob vytrváme a nedáme se!"

Věme, že duch nynějších Ukrajinců omládne a osvěží starými zkazkami, až opětně popřána bude jim příležitost seznámiti se s nimi, až rozletí se do všech jejich osad — do měst, vesnic i samot — že stane se něco podobného jako u nás v Čechách. Věme, že Ukrajina bude silnou, zdravou a života schopnou slovanskou říší, pyšnou na slovanský rod a nepodajnou nárazím Teutonů od západu, že stane se zárodkem velké ruské federace, která vyvstane z nyníšších ruských zmatků.

Trádie jsou mocným činitelem. Tyto trádie praví, že nebylo síly, která by přemohla sílu ruskou, že nebylo plamene, který byl by schopen sežehnouti velkou ruskou lásku k rodné zemi. Staré tyto trádie oživí ruské sebevědomí a z bolestných těchto chvílí vyvstane učení nové, silné a vše si podmaňující a v důsledku jeho nová doba všemu Slovanstvu. Věme v sílu a života schopnost slovanckého plemene. Věme v jeho hrdost a nepodajnost. Básník Svatopluk Čech vyslovil za nás krásné krédo, které nutno je vyslovovati v těchto těžkých chvílích pro Slovanstvo jako modlitbu:

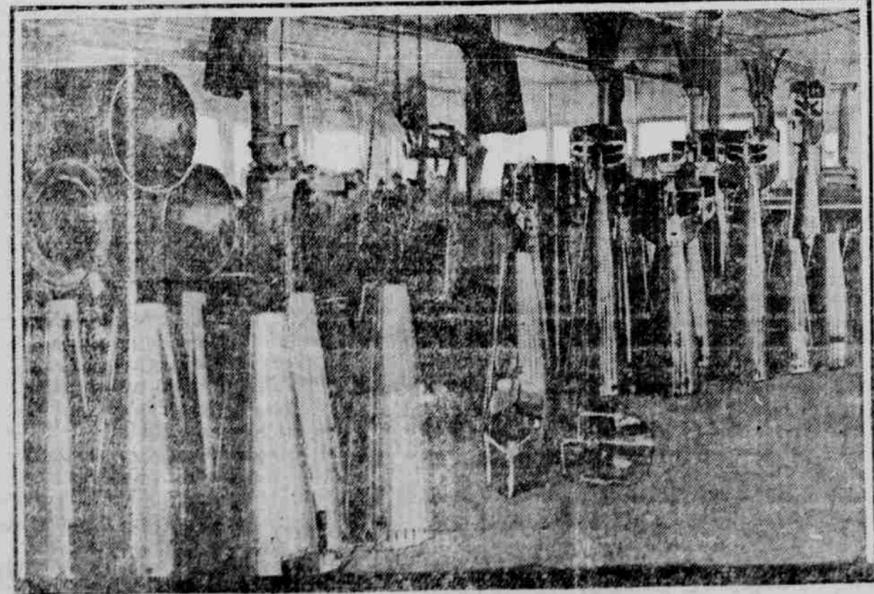
Jen v srdce zápal,
chrabrost bohatýrů
a budem vojsko
netušených sil!
Sláb jenom ten,
kdo ztratil v sebe víru,
a malým ten,
kdo zná jen malý cíl.

A před námi jsou cíle velké. — Slovanstvo má před sebou ohromný úkol. Nebylo proň dosud náležitě připraveno a je nutno znovu a znovu pracovat, uvědomovat, posilovat a věřit, že vše naše spravedlivá zvězítí musí. Ukrajina v řetězu slovanských bojovníků v budoucnosti bude jistě důležitým článkem.

"BEZPEČNĚJŠÍ" VÁLKA.

Přes velký počet smrtí v moderních bitvách procento usmrcených je mnohem menší než v bitvách za starých časů. V jarním náporu francouzské armády v roce 1917 15,000 mužů bylo usmrceno z 200,000 mužů, kteří na boji se podíleli. A tato bitva považována je za jednu z nejkrvavějších v přítomné světové válce.

ZDE JSOU PREDMĚTY, KTERÝCH PONORKY SE BOJÍ.



Scéna ve velké továrně ve Francii, kde dohotovují se torpéda a hloubkové bomby, které ničí tak mnoho německých ponorek.

Porovnejme ale tyto číselce s některými statistikami z bitvy dávnověku a středověku.

U Cannae 40,000 Římanů z celkového počtu 80,000 bylo usmrceno a v Hastings Normani, přes to, že byli vítězi, ztratili 10,000 mužů z celkového počtu 60,000. V bitvě u Kroséaku, kde zahynul také český král Jan Slepý, zahynulo 32,000 Francouzů z celkového počtu 100,000.

Když pušek počalo se užívati v bitvách, proporce usmrcených a raněných v desíti bitvách, počínaje bitvou u Zorndorfu v r. 1758 a konče bitvou u Waterloo, byla od jedné čtvrtiny do jedné pětiny. Největší ztráty byly u Zorndorfu, kde 32,916 bylo usmrceno anebo poraženo z celkového počtu 82,000. Ztráty byly také značné velice u Eylau a sice 55,000 z 160,000 mužů súčasťných.

V kampani v Itálii v roce 1859 rušení bylo užíváno na obou stranách, Rakouskem i vojskem italským a proporce ztrát byla u Magenty a Solferina jedna jedenáctina. Ve franco-pruské válce, kdy obě strany vyzbrojeny byly modernějšími ručními, průměrná ztráta v usmrcených a raněných v bitvách u Worth, Spiecheren, Marsle-Tour, Gravelotte a Sedanu byla jedna devítina. Největší ztráty byly v bitvě u Marsle-Tour a sice jedna šestnáctina a nejmenší u Sedanu a sice jenom dvanáctina.

KATEŘINA SCHRATTOVÁ.

V minulých dnech došly zprávy, že Kateřina Schrattova, milenkou zesnulého rakouského císaře Františka Josefa Prvního, zemřela v chudobě ve věku 60 let a zpráva ta obklopila zájem o tuto ženu, která v životě zemřelého rakouského panovníka hrála tak důležitou roli.

Její ojedinělá role u rakouského dvora nepohybně nikdy nebude opakována. Po třicet let žila Kateřina Schrattova jako "žena v zákulisí rakouského trůnu" a jako jediná společnice v pravém slova smyslu a důvěrnice, jakou kdykoliv starý rakouský císař měl. "Khatí," jak císařem byla nazývána, byla jedinou ženou, u které starý císař hledal útěchu.

Císař František Josef vstával v časných hodinách ráno, aby mohl se odebrati do paláce, který ženě této daroval a tam s ní posnídal a přečetl si noviny. Odpodledne pravidelně císař v její obydlí hrával taroky. Vedle něho a Khatí dva židovští bankéři tvořili karetní kvartetto. Císař, jak se praví, byl špatným hráčem, ale přesto hrál s chutí a jevil ve hře potěšení.

Kateřina Schrattova měla na císaře veliký vliv a kdokoliv přál sobě něčeho od Františka Josefa, obřátil se k ní. Praví se, že ve třiceti letech přátelství s císařem měla vliv na jmenování značného počtu rakouských diplomatů a na povýšení mnohých z nich. Paní Schrattova, jak se praví, žila v dobrých vztazích s ostatními členy rakouské císařské rodiny.

Ku etí paní Schrattové dlužno říci, že své moci nikdy nezneužívala, nikdy nevyzrazovala, co mělo býti utajeno a ve všem jednání si počínala diplomaticky. Sama byla skromnou a nevystupovala okázale. Praví se o ní, že měla dobré srdce a mnoho pomáhala chudým.

Přátelství její s císařem Františkem Josefem datovalo se od roku 1885, kdy byla herečkou dvorního divadla ve Vídni. Císařovna Alžběta při jednom představení upozornila svého manžela na slíbenou herečku. Po představení herečka byla císaři představena a získala byla po té rád. Přišla do dvorního hradu, aby za rád poděkovala a získala si srdce císaře úplně. Její manžel, baron Kiseh, poslán byl jako konsul do vzdálených krajů a od té doby nikdo o něm neslyšel.

O přátelství Kateřiny Schrattové s císařem mluvilo se ve Vídni veřejně a Vídeňáci se s ním správně. Starého císaře nazývali "panem Schrattem." Zprávy z Vídně v době úmrtí císaře Františka Josefa sdělily, že Kateřina Schrattova odvrácena byla od dveří, kdy chtěla pohleděti napoleven na tvář svého zesnulého přítele.